

Ter attentie van de gemeenteraad

Ons kenmerk PG/2021/22621
Datum 16 november 2021
Afdeling Programma en Gebiedsmanagement
Contact A.C.M. Scalzo
Telefoon 023-5114258
E-mail ascalzo@haarlem.nl

Onderwerp: Wensen en bedenkingen college aangepast Initiatiefvoorstel 'Burgerberaad Haarlem'

Geachte raadsleden, indieners van het aangepast initiatiefvoorstel 'Burgerberaad Haarlem',

U heeft begin november 2021 het aangepaste Initiatiefvoorstel 'Burgerberaad Haarlem' aangeboden aan de gemeenteraad van Haarlem. Met deze brief geven wij de wensen en bedenkingen van het college van BenW op uw Initiatiefvoorstel, zoals bedoeld in artikel 147a, vierde lid van de Gemeentewet.

Het initiatiefvoorstel is passend binnen ingezette koers

Het initiatiefvoorstel past duidelijk in de ingezette koers van deze (en de vorige) raadsperiode om inwoners van Haarlem mee te laten praten, mee te laten denken en mee te laten doen. Het ligt in de lijn der verwachting dat ook een volgende raadsperiode hieraan verder gewerkt wordt. Zo is er een op handen zijnde wijziging van artikel 150 van de Gemeentewet (Wet versterking participatie op decentraal niveau). Waarbij het vastleggen van participatie wordt verplicht in een verordening op te nemen. Ook het recht op overheidsparticipatie en het uitdaagrecht kunnen hierin worden vastgelegd.

Maatschappelijk draagvlak

Het afgelopen jaar heeft het denken en spreken over het burgerberaad als extra middel om de representatieve democratie te versterken niet stil gestaan. Er is zowel op landelijk niveau als lokaal gediscussieerd en nagedacht over het burgerberaad. Er is in verschillende gemeenten geëxperimenteerd met burgerberaden. Uit onderzoek onlangs uitgevoerd door de Radboud Universiteit Nijmegen en het Sociaal Cultureel Planbureau blijkt dat 66% van de Nederlanders voor burgerberaden is op lokaal niveau.

Wensen en bedenkingen bij huidige voorstel

Het college staat positief tegenover het burgerberaad als extra instrument voor burgerparticipatie. Mocht de raad beslissen te willen over gaan tot het formaliseren van de mogelijkheid een

burgerberaad te organiseren dan adviseert het college dit te doen met in achtneming van de volgende bedenkingen:

- Het college adviseert de vraagstelling waarmee het burgerberaad aan de slag gaat vast te laten stellen door de raad. Dit kan door de vraagstelling ter besluitvorming voor te leggen aan de gemeenteraad. Een zorgvuldige formulering is belangrijk om te vermijden dat hierin al onbewust een stellingname verborgen zou zitten. Maar ook omdat als de vraag politiek gedragen is het advies ook echt gebruikt kan worden bij het ontwikkelen van beleid.
- Het college geeft de raad ter overweging mee niet nu direct een verordening op te stellen. Maar eerst te experimenteren met het burgerberaad. Door een procedureregulering op te stellen kan door te experimenteren na elk beraad de regel aangescherpt worden. En na twee experimenten kan het vastgesteld worden in een verordening.
- Bij het opstellen van de verordening of procedureregulering rekening te houden met de kanttekeningen en leerpunten die naar voren zijn gekomen uit eerder gehouden experimenten:

Organisatie en de loting

De toegevoegde waarde van een burgerberaad is gelegen in het feit dat de groep mensen die geloot worden niet tot de zogenoemde 'usual suspects' van actieve bewoners behoren. Door te loten kan een zo gevarieerd mogelijke groep mensen, die doorgaans niet actief zijn, worden betrokken bij het openbaar bestuur. Een burgerberaad kan zo bijdragen aan vernieuwende en innovatieve ideeën ten aanzien van het beleid. Aandacht voor een zo representatieve en inclusief mogelijke groep mensen is daarom een belangrijke voorwaarde voor een goed burgerberaad. Een andere belangrijke voorwaarde is, zoals ook de initiatiefnemers al aangeven, de objectiviteit van de begeleiding van de groep maar ook van het aangeboden materiaal en de vraagstelling. Wij geven u daarom onderstaande zaken mee ter overweging in uw beraadslaging:

- Het organiseren en uitvoeren van een burgerberaad is arbeids- en kostenintensief. Het vraagt veel tijd en capaciteit van zowel de deelnemers als van de ondersteuning vanuit de gemeente of een ondersteunende onafhankelijke partij. Bewoners moeten bereid zijn om deze tijdsinvestering te doen. Vergoeding voor de geïnvesteerde tijd en faciliteiten als bijvoorbeeld kinderopvang lijkt een belangrijke randvoorwaarde. Zeker als een beraad wel 3 maanden kan duren.
- Het bereiken van een zo divers en representatief mogelijke groep (geslacht, leeftijd, opleiding, afkomst etc.) is niet gemakkelijk. Kenmerken die in de hele populatie aanwezig zijn, moeten ook terugkomen in de geselecteerde groep. Daarbij moet de groep groot genoeg zijn (enkele honderden) en de loting moet plaatsvinden uit de gehele populatie. Het is belangrijk dat iedereen een even grote kans maakt om deel te nemen. Daarvoor is een goede steekproef uit de gehele bevolking of doelgroep van belang. Van bepaalde groepen weten we dat zij minder geneigd zijn deel te nemen. Er zal gerichte actie nodig zijn om de groep zo inclusief mogelijk te laten zijn. De methode en daarmee de mogelijkheden zijn mede afhankelijk van het beschikbare budget.

- Met het bereiken van een zo inclusief mogelijke groep hangt ook samen dat het voorlichtingsmateriaal dat wordt gebruikt ter voorbereiding van het burgerberaad objectief moet zijn en wordt aangeboden op verschillende communicatieve wijzen. Voor de een is een onderzoeksrapport belangrijk, voor de ander een praktische mondelinge uitleg welke dilemma's er zijn.
- Het is belangrijk vooraf vast te leggen hoe om te gaan met de maatschappelijke dynamiek rondom het te bespreken thema. Denk aan een communicatiestrategie en een eventueel plan om de uitkomst aan een bredere groep in de samenleving voor te leggen alvorens het aan te bieden aan de gemeenteraad.
- In de referendumverordening artikel 3 en de verordening op burgerinitiatief artikel 4 zijn een aantal onderwerpen benoemd die zich niet lenen voor een referendum. Denk hierbij aan een onderwerp waarvan de raad van mening is dat dringende redenen aanleiding zijn om geen referendum te houden. Bijvoorbeeld omdat korter dan twee jaar voor indiening van het burgerinitiatief door de raad een besluit is genomen. Deze uitzonderingen kunnen ook voor een burgerberaad uitgesloten worden.

Kwaliteit van het advies:

- Het advies dat wordt opgesteld door het burgerberaad moet financieel realistisch en uitvoerbaar zijn. Hiervoor kunnen vooraf kaders worden meegegeven door de raad. Mocht het burgerberaadadvies voor de uitvoerbaarheid meer financiën nodig hebben dan vooraf als kader is meegegeven, moet het beraad verplicht aangeven ten koste van welke begrotingspost het advies uitgevoerd gaat worden.
- Het is raadzaam een onafhankelijke commissie in te stellen net als bij het referendum het geval is. Deze ziet toe op de uitvraag en onafhankelijkheid van ingehuurde expertise, begeleiders van het burgerberaad en gebruik van rapporten en informatie. Zij adviseert de gemeenteraad over de objectiviteit van de vraagstelling. En ziet toe op de naleving van de vooraf door de raad vastgestelde procedure bij het burgerberaad.
- Het op te leveren advies van een burgerberaad wordt alvorens aan de raad aangeboden voorzien van een advies van het college over onder anderen haalbaarheid en uitvoerbaarheid.
- Het is raadzaam om vooraf te bepalen of en zo ja, op welke wijze het burgerberaad na het opstellen van het advies betrokken wordt bij vervolgstappen.
- Het is raadzaam vooraf vast te leggen of de uitkomst van het burgerberaad direct ter besluitvorming door de raad wordt voorgelegd, of dat voorafgaand aan die besluitvorming een raadgevend referendum over het onderwerp wordt georganiseerd of een proces van participatie plaatsvindt.

In Amsterdam is dit najaar een burgerberaad gehouden over duurzaamheid. Uiteraard is het raadzaam de lessen die hieruit worden getrokken te verwerken in de op te stellen Haarlemse verordening of procedureregeling.

Voorstel van het college

Het college stelt, aan de hand van de uitkomst van uw beraadslaging over het initiatiefvoorstel, voor een werkgroep op te richten bestaande uit de initiatiefnemers, ambtelijke ondersteuning, externe expertise op dit thema vanuit onder anderen de VNG. Deze werkgroep krijgt tot taak het participatie instrument burgerberaad uit te werken en vast te leggen in een procedureregeling of verordening.

Dat betekent na de raadsvergadering waarin het initiatiefvoorstel wordt besproken:

- > Een aantal keer bij elkaar komen om tot een concept voorstel te komen met de werkgroep.
- > Het concept voorstel aan te bieden aan de raad alvorens het ter inspraak te leggen met de duur van 6 weken.
- > Inspraakreacties te verzamelen en te verwerken in het definitieve voorstel ter besluitvorming voor de gemeenteraad.

Gezien de stappen die doorlopen moeten voor een zorgvuldig proces zal het daadwerkelijk vaststellen van de verordening niet deze collegeperiode kunnen worden afgerond.

Hoogachtend,

Het college van burgemeester en wethouders,

de secretaris,

de burgemeester,

mr. C.M. Lenstra

drs. J. Wienen